

HISTORISK TIDSKRIFT
(Sweden)

136:1 • 2016

Tjugoandra världshistorikerkongressen, Jinan, 23–29 augusti 2015

År 2015 arrangerades för första gången någonsin en världshistorikerkongress i ett land utanför västvärlden, nämligen i Kina. Under en vecka i slutet av augusti samlades över 2 600 historiker – det största antalet någonsin och lika många som vid de två föregående kongresserna (i Sydney 2005 och Amsterdam 2010) tillsammans – i Jinan, omkring 40 mil söder om Beijing. Av konferensdelegaterna kom runt två tredjedelar från Kina och omkring 900 utgjordes av internationella forskare från sammanlagt 88 olika länder – även det största antalet i världshistorikerkongressernas historia.

Det svenska deltagandet var blygsamt med bara omkring tio svenska historiker på plats. Det är möjligt att den långa resan avskräckte många, men även i nordisk jämförelse var den svenska delegationen påfallande liten. Finland hade till exempel 33 deltagare på plats, och både de danska och norska delegationerna var också avgjort större än den svenska.

Kongressen arrangerades, som tidigare, av Comité international des sciences historiques (CISH) tillsammans med lokala partners, denna gång Kinesiska Historiska Föreningen och Shandonguniversitetet i Jinan. I samband med kongressen möttes också CISH:s generalförsamling, där det svenska historikersamfundet representeras av Svenska Historiska Föreningen med undertecknade som föreningens delegater.

Vid generalförsamlingens möte invaldes den nya organisationen Nordic History Studies Association som anknuten organisation till CISH. Kommittén, som är ett organiserat samarbete mellan de nordiska historiska föreningarna, bildades för några år sedan för att koordinera samarbetet mellan de nordiska föreningarna och öka möjligheterna för nordiska forskare att delta med presentationer och sessioner på världshistorikerkongresserna. Att kommittén nu etablerats som anknuten organisation till CISH innebär bland annat att kommittén kommer att få eget utrymme på de kommande världshistorikermötena och även kommer att kunna arrangera egna programpunkter och underkonferenser inom ramen för världshistorikerkongressen. En sedan

tidigare affilierad organisation, International Commission for Historical Demography ordnade exempelvis under kongressen i Jinan egna sessioner med svenskt deltagande – Sören Edvinsson och Lotta Vikström, båda från Umeå.

Beslutet att förlägga kongressen till Kina var inte okontroversiellt då det fattades i Amsterdam 2010, och det fanns en oro för att den akademiska friheten och åsiktsutbytet skulle hindras av Kinas bristande respekt för yttrandefrihet och andra medborgerliga fri- och rättigheter. Dessa farhågor besannades i viss utsträckning då en norsk Kinaforskare, Harald Bockman, som anmält sig för att delta i kongressen, nekades inresevisum till Kina på grund av att han, enligt uppgift från de kinesiska myndigheterna, betraktades som "politically unfriendly". Norges representant i CISH tog upp saken i CISH:s generalförsamling, och i samband med den avslutande sessionen beklagade den avgående ordföranden för CISH, Marjatta Hietala, det inträffade och framhöll att myndigheternas agerande är oförenligt med det fria akademiska åsiktsutbytet. Samtidigt betonade hon dock att diskussionerna under kongressen i övrigt hade varit fria från politisk inblandning eller andra otillståndiga påtryckningar. Såvitt känt har ingen ytterligare delegat heller nekats visum av politiska skäl. Det kan också i sammanhanget noteras att det inte är första gången som världshistorikerkongresserna drabbas av problem på grund av värdlandets handläggning av delegaternas visumansökningar. Ett flertal afrikanska historiker nekades exempelvis av oklara skäl inresevisum till Australien inför kongressen i Sydney 2005, vilket föranledde Australiska Historiska Föreningen att skicka en formell protest till landets utrikesdepartement.¹

Kongressen hade fyra huvudteman varav det första, *China from Global Perspectives*, utan tvekan kan kopplas till kongressens värdland. Det andra huvudtemat var *Historicizing Emotions*, som bland annat innehöll en välbesökt session om teorier och metoder inom känslorforskningen. Det tredje huvudtemat var *Revolutions in World History: Comparisons and Connections* och det fjärde var *The Digital Turn in History*. Det sistnämnda temat fokuserade i stor utsträckning på olika digitala databaser och vad digitaliseringen av arkiv och ny teknologi inneburit för nya möjligheter inom historieforskningen. Att forskning om känslor var ett av kongressens huvudteman markerar en tydlig trend under senare år, att känslornas historia lockar allt fler och har fått en självklar plats inom det social- och mentalitetshistoriska fältet.

Inför kongressen i Jinan instiftades ett nytt internationellt pris för särskilt framstående historiker, CISH-Jaeger-LeCoultre-priset i historia. På CISH hemsida står att läsa om priset: "This prize honors a historian who has distinguished herself or himself in the field of history by her/his works,

1. Martyn Lyons, "The 20th International Congress of Historical Sciences (CISH) Sydney 2005", *History Australia* 2:3 (2005) s. 93.1–93.4.

publications or teaching, and has significantly contributed to the development of historical knowledge." Priset, som delades ut för första gången under kongressen, gick till Serge Gruzinski (École des hautes études en sciences sociales och Centre national de la recherche scientifique, Paris). Gruzinski har framför allt ägnat sin forskargärning åt latinamerikansk historia och beskrivs som en pionjär inom det transnationella forskningsfältet. Förhoppningen är att priset ska fungera som ett slags nobelpris i historia, även om priset i sig – som framför allt består av en klocka – knappast är i paritet med det av Alfred Nobel instiftade.

Vi är generellt tveksamma till denna typ av vetenskapliga priser, som riskerar att bagatellisera forskningen och bidra till att vetenskaplig verksamhet, i likhet med internationella idrottsturneringar, uppfattas som en tävling mellan nationalstater. Dessutom, med all respekt för att Gruzinski säkerligen är en framstående historiker, tycks han i det närmaste varit okänd utanför Latinamerikahistorikernas kretsar och knappast det mest givna namnet bland de inflytelserika historiker som i dag är verksamma världen över.

Intrycken från kongressen blir med nödvändighet personliga och subjektiva, men det står utan tvivel att det globalhistoriska perspektivet var framträdande, mer så än vid tidigare kongresser. Två av de fyra huvudtemana hade tydligt globalhistoriska anslag i sina rubriker och påfallande många av specialtemana, rundabordssamtalen och de förenade sessionerna hade också transnationella, globala eller jämförande internationella perspektiv i sina titlar eller beskrivningar. För första gången arrangerade också Network of Global and World History Organizations, som sedan 2010 är en anknuten organisation till CISH, sina egna sessioner under de en och en halv dagarna av konferensen som är vikta för de anknutna organisationerna. En mycket välbesökt kvällssession med rubriken "History and Ethics" handlade om de etiska utmaningarna i den transnationella vändningen, med perspektiv från historieforskningen i Japan, Turkiet, Tyskland och USA.

Ett av de mest framträdande av de svenska bidragen var även det globalhistoriskt och utgjordes av en poster-session med titeln "Global Connections – the next generation". Initiativtagare till sessionen var Gunlög Fur (Linnéuniversitetet), men då hon inte hade möjlighet att närvara vid kongressen föll den nöjsamma uppgiften att leda sessionen på Stefan Amirell (Lunds universitet). Sammanlagt 18 doktorander och unga forskare från olika delar av världen presenterade sina globalhistoriskt inriktade forskningsprojekt – med teman som spände från bronsåldern till i dag – och fick kvalificerade kommentarer från tre internationellt väletablerade historiker med globalhistorisk inriktning: Patrick Manning (University of Pittsburgh), Rolf Torstendahl (Uppsala universitet) och Jacqueline Van Gent (University of

Western Australia). Sessionen bevistades av närmare 100 personer – långt fler än de cirka 50 som de lokala arrangörerna hade räknat med.

Postersessionen visade sig även på andra sätt bli en stor framgång, något som inte alls var självklart mot bakgrund av de blandade erfarenheterna från tidigare försök med postersessioner. Denna gång stimulerade det svenska initiativet dock de kinesiska arrangörerna vid Shandonguniversitetet till att utlysa en inbjudan till en öppen postersession, där framför allt doktorander och nydisputerade historiker fick möjlighet att presentera sin forskning, utan begränsningar i ämne. Totalt ställdes 58 posters ut under konferensen och det fanns många tillfällen till mer eller mindre formella diskussioner kring dessa. Det framgick också att posterformatet är en utmaning för många historiker – hur går man till väga för att kort och koncist och på ett intresseväckande och åskådliggörande sätt presentera sin forskning på en poster?

Mot bakgrund av den stora framgången med postersessionen beslutade Shandonguniversitetet under konferensen att inrätta ett permanent pris på 10 000 dollar till den eller de bästa posterpresentationerna. Priset, som ska delas ut vid varje kommande världshistorikerkongress, delades denna gång ut i samband med avslutningsceremonin, och av de totalt sex pristagarna var fyra deltagare i sessionen "Global Connections". Postersessionen omnämndes också som en framgång av CISH:s avgående generalsekreterare Robert Frank i hans avslutande sammanfattning av kongressen, liksom i Kinas ledande engelskspråkiga dagstidning *China Daily*.

Vid CISH:s avslutande generalförsamlingsmöte beslutades, med stor majoritet, att den tjugotredje världshistorikerkongressen ska hållas i polska Poznań 2020. Dit är avståndet betydligt kortare än till Jinan, och det är undertecknades förhoppning att fler svenska historiker då ska finna det mödan värt att delta i världshistorikerkongressen. Det kommer inför kongressen att finnas många möjligheter att lämna förslag på sessioner av olika slag, inte minst inom ramen för Nordic History Studies Association. Doktorander och yngre forskare kommer också att ha goda möjligheter att delta med posterpresentationer.

Lunds universitet
Umeå universitet

STEFAN AMIRELL
PETER LINDSTRÖM